

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelj in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.
TELEFON STEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Slovenskim pašičevcem v odgovor.

Doletela nas je izredna, a tudi dvomljiva čast da nam je odgovorilo glavno esdeesarsko glasilo kar s celim uvodnikom. Dično »Jutro« odgovarja namreč v tonu, ki je za argumentiranje v poznih urah kake predmetne oštarije morda primeren, ki ga pa slovenska žurnalistika ne uporablja niti v volilni dobi. Samo par duhtečih cvetk, kako se govori v jutrovskega bon tonu z nasprotnikom: dvoživke, neresna gospoda, prismojenost, neznačajnost in nesposobnost, figarstvo, bedaki in slično, kar vse naj velja g. Lj. Jovanoviću in njegovim pristašem v Sloveniji. Če kljub tem psovkam odgovarjamo, potem storimo to le radi tega, da izbijemo slovenskim pašičevcem tudi poslednji argument, ki ga uporabljajo kot figovo pero, da prikrijejo svoje odpadništvo od napredne misli.

Predvsem treba konstatirati, da »Jutro« noče veljati za pašičevski list. Nas samo veseli, da je javno mnenje v Sloveniji tako močno, da se celo esdeesarska goskoda sramuje veljati kot pašičevska. Seveda samo v Sloveniji, ker v Beogradu ne more dovolj krepko poudariti svoje neomajne zvestobe do Pašića.

Če pa se »Jutro« sramuje veljati kot pašičevski list, s tem pa še ni povedano, da tudi ni pašičevski list, s tem je povedano samo to, da uganja tudi v tem pogledu grdo hinavščino.

Ni še bilo v Jugoslaviji kmalu tako važnega in pomembnega notranjepolitičnega boja, kakor je boj med Pašićem in Ljubom Jovanovićem. Ta boj je tako važen, da se mora vsaka stranka in vsak političen list v tem boju opredeliti na eno ali na drugo stran. In »Jutro« se je takoj in brez pomisleka opredelilo za Pašića, pa naj se tega še tako sramuje.

Zakaj Lj. Jovanović ni že preje nastopil, je vprašanje, ki nima z opredelitvijo »Jutra« nobene zveze. To bi moglo služiti »Jutru« le kot izgovor, a vrhu tega le kot slab izgovor. Zakaj na to vprašanje je odgovoril Lj. Jovanović že v svojem znanem dalmatinskem pismu. Vsak politik pa ve, da se Nikole Pašića ne da tako lahko zrušiti kot kaknega esdeesarskega generala brez armade. Kdor bi se pred enim letom izzval odločilni boj s Pašićem, ta bi brez dvoma podlegel, pa naj bi bila odkritja Stojadinovića še desetkrat hujša. Šele sedaj, ko je eliminirano hrvatsko vprašanje iz naše notranje politike in ko je moral tudi St. Radić iz vlade, šele potem je bilo mogoče doseči, da ni Nikola Pašić več šef vlade. Boj s Pašićem zahteva nad vse preudarno politiko, ki jo je Lj. Jovanović našel, ki jo pa esdeesarji nikdar ne bi našli, že zaradi tega, ker se proti Pašiću sploh ne upajo boriti se. Zato pa pade tudi očitek figarstva edino na SDS, edino jugoslovensko stranko, ki se vedno priljubljuje vsaki vladi, samo če bi jo ta hotela uslišati. Se večja laž pa je, če klepeta »Jutro«, da je proti Lj. Jovanoviću zaradi unitarizma. Ne zaradi unitarizma, temveč zaradi servilnosti ste proti Lj. Jovanoviću.

Nikogar ni v Jugoslaviji, ki ne bi bil za politično edinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Celo komunisti se takemu unitarizmu ne upirajo.

Pač pa se vsi Slovenci, Hrvati in tudi poštteni Srbi upirajo onemu unitarizmu, kakor ga misli Pašić in kakor so ga izvajali naši esdeesarji v službi beograjske gospode.

Ta unitarizem je absolutno identičen z najbolj brezobzirnim centralizmom in ta unitarizem je povzročil, da je Slovenija skoraj na beraški palici. Ni nam treba ponavljati že predobro znanih dejstev, ki dokazujejo, kako je ubijal ta

Razprava proti madjarskim falzifikatorjem.

Budimpešta, 8. maja. Včeraj se je začela glavna razprava proti madjarskim falzifikatorjem. Sodna dvorana je bila obkoljena z močnim policijskim kordonom. Prisostvovalo je veliko število novinarjev, zlasti Francozov. Ob 9. uri so prišli v dvorano obtoženci 24 po številu. »Banque de France« zastopajo njen budimpeštanski odvetnik in trije inšpektorji.

Kot prvi je bil zaslišan bivši šef državne policije Nadossy, ki je bil jako razburjen. Priznal se je krivim. Izjavil je, da mu je leta 1922 sporočil princ Windischgrätz, da se bo v patriotske namene ponarejal tuj denar.

Drugi je bil zaslišan princ Windischgrätz, ki je rekel, da se ne čuti krivega.

Delal da je iz patriotskih motivov v korist Madjarske. Pri falzificiranju francoskih bankovcev da je postopal tako, kakor svojčas pri ponarejenju češkoslovaškega denarja.

Tu ga je predsednik prekinil rekoč, da o teh falzifikatih ne sme govoriti. Za tem pa princ Windischgrätz na celo vrsto vprašanj ni hotel dati nobenega odgovora.

Nato je bil zaslišan vodja kartografskega zavoda Haitš. Izjavil je, da ni kriv, ker je bil prepričan, da je vsa stvar patriotske narave.

Po izjavah Nadosyja in Windischgrätzja se je videlo, da pravi krivci še niso znani. — Razprava se danes nadaljuje.

Veliki izgredi na Angleškem.

VELIKI IZGREDI STAVKUJOČIH.

London, 8. maja. Včeraj in prošlo noč je prišlo do izgredov v Glasgowu, Edinburghu in Leedsu. V Glasgowu so bili izgredi najhujši. Policija je intervenirala in aretirala veliko število delavcev, ko so se pripravljali, da oplenijo prodajalne in trgovine. Pri spopadu je bilo več oseb ranjenih. Isti dan je v vzhodnih predmestjih Londona prišlo do ostrih spopadov med delavci in policijo, ki je na konjih razganjala demonstrante.

MOBILIZACIJA ČET.

London, 8. maja. Ker je v teku včerajšnjega dne stavka zavzela nevarne oblike in je v mnogih delih države prišlo do težkih spopadov, je bilo sinoči v spodnji zbornici sklenjeno, da se mobilizirajo čete.

KOMUNISTI POVZROČILI NEREDE.

London, 8. maja. V nekem službenem poročilu se javlja, da je vlada našla dokumente, iz katerih se vidi, da to zadnje napade stavkajočih povzročili komunistični elementi, ki hočejo tej stavki dati revolucionarni značaj. Poleg tega se vidi iz teh dokumentov, da so angleški komunisti v te namene dobili znatne vsote denarja iz Rusije.

POLOŽAJ SE POSLABŠAL.

London, 8. maja. Položaj se je poslabšal zato, ker so se stavki pridružile nove kategorije delavcev. Razen tega so stavkajoči začeli z napadi.

London, 8. maja. Kakor se doznava iz novinarskih krogov, je imela »British Gazette« v včerajšnji številki v opisu položaja tudi naslednji pasus: Vsakdo mora imeti pred očmi potrebo, da se generalna stavka mora razbiti, ker se v tem sporu ni mogoče zateči k kakikompromisni rešitvi. Zato mora ves narod pomagati, da se zlozi sila stavkajočih, če ne, bodo stavkajoči zlomili državo.

Ta pasus pa je iz uvodnega članka izostal, kar se tolažbi kot znak, da je angleška vlada pripravljena napram stavkajočim popustiti in se z njimi pogoditi na kompromisno rešitev.

pašičevski unitarizem slovensko gospodarstvo in slovensko kulturo. Le to bo dno povdarjeno, da si naši esdeesarji z nobeno drugo rečjo niso tako zaslužili naslova slovenskih pašičevcev, ko ravno s svojim unitarizmom.

Srbski narod bo obračunal s svojimi pašičevci, a obračunal bo tudi slovenski s svojimi. Tedaj pa bomo videli, kje so bili neresni ljudje in kje dvoživkarji, a videli bomo tudi tedaj, kje so bili poštenjaki in borci. Da ni teh slednjih bilo med slovenskimi pašičevci, ve že danes — vsa Slovenija.

Dobre vesti iz finančnega ministrstva

ZAKONSKI NAČRT O IZENACENJU — TAKSE SE ZNIZAJO. — ZA URADNIŠKE RAZLIKE SE JE NAŠEL DAVKOV SE PREDLOŽI SKUPŠČINI. KREDIT.

Beograd, 8. maja. Med Uzunovićem in ministrom financ dr. Perićem je dosežen sporazum, da se zakon o izenačenju davkov za celo kraljevino čim prej predloži narodni skupščini. O zakonu se bo še pred tem razpravljalo na seji ministrskega sveta. Razentega sta se oba člana vlade sporazumela, da se takse in druge davčne doklade kolikor mogoče zmanjšajo.

Izplačilo uradniških razlik po novem uradniškem zakonu se bo izvršilo v najkrajšem času, ker je dr. Perić obvestil predsednika vlade Uzunovića, da je našel za to svrhu potreben kredit.

ST. RADIĆ V AVDIJENCI.

Beograd, 8. maja. Včeraj popoldne je bil pri kralju v avdienci Stepan Radić. Ko je Radić prišel z dvora, ni dal novinarjem nikakih informacij. Na dvoru je bil tudi minister za promet dr. Vasa Jovanović.

RADIĆEVA IZJAVA.

Radić je imel nato v predsedništvu hrvatskega seljaškega kluba dolg razgovor s predsednikom sekcije Zveze narodov za zaščito narodnih manjšin Wickersonom. Po tem razgovoru je Radić spremlil Wickersona do izhoda narodne skupščine. Tu je podal novinarjem nekaj važnih izjav. Najprej je omenil, kako stališče se je zavzelo na seji hrvatskega seljaškega kluba v pogledu interpelacije o korupciji. V petek naj bi bil dan izterpelacij in prvi petek naj bi se stavila na dnevni red interpelacija o korupciji. Ako bi ta interpelacija ne bila stavljena na dnevni red, bo hrvatski seljaški klub nastopil proti temu. Radić misli, da bo interpelacija vsekakor prišla na dnevni red, ker je to že toliko kakor gotovo.

Nadalje bo do skupščinskih počitnic sprejet zakon o izenačenju davkov. Ta zakon naj bi stopil v veljavo 1. januarja 1927 in bi ne imel retroaktivne moči. Zakon o korupciji in o izenačenju davkov sta dva velika zakona, ki sta potrebna, da se dvigne kredit. Treba nam je skleniti veliko investicijsko posojilo, ki bi ga porabili najprej v melioracijske svrhe, nato pa za ureditev najpotrebnejših stvari v državi, kakor je gradnja cest, potov itd. Smatra, da bi se tako posojilo dalo najeti v Ameriki.

Kar se tiče politične situacije, je Radić mnenja, da je ta vlada solidna. O Uzunoviću pravi, da je človek, s katerim se da uspešno delati. Nato je prešel na zborovanja, ki se bodo vršila te dni. V nedeljo bo imel Radić skupščino v Tolisi. Radić je nazval to veliko zborovanje hrvatskih ikavcev. V tem kraju je okrog 100 sel, od teh jih je 34 v Bosni, ostala pa na Hrvatskem. V četrtek bo imel Radić zborovanje v Novi Gradiški in isti dan ob 1. v Požegi. V tem pogledu je izjavil, da je to malo pikantno, a ni to nobena akcija. Radić je to izjavil zato, ker je tu Nikićev volilni okraj.

Sinoči je Radić odpotoval v Zagreb in danes zvečer potuje v Toliso, kjer bo imel v nedeljo zborovanje.

»NORGE« DOSPELA NA SPITZBERGE.

Kopenhagen, 8. maja. Amundsenov zrakoplov je včeraj popoldne prispel na Spitzberge. Zrakoplovu se na njegovem potu ni nič pripetilo, čeprav je bilo zaradi nizke temperature zelo nevarno.

DELAVCI IMAJO DENAR ZA DVA MESECA.

London, 8. maja. »British Worker« izjavlja, da bodo stavkajoči rudarji v Lancashiru od 14. t. m. dalje prejeli prvo nadomestilo za izgubljene mezde iz stavkovnega sklada. Ta sklad dosedaj še ni bil dotaknjen. Po sodbi tega lista, bi sklad bil zadosten najmanj za dva meseca.

ZELEZNISKI PROMET SE ZBOLJŠUJE

London, 8. maja. Službeno javljajo, da se železniški promet postopno toda sigurnoboljšuje. Včeraj je bila vzpostavljena normalna železniška zveza med Londonom in Dovrom. Pri napadih, ki so jih stavkajoči podvzeli prošlo noč v Londonu, je bilo poškodovanih 48 velikih potniških avtobusov. Število policijskih agentov po londonskih ulicah se je zato zvišalo.

SEJA VLADE.

Beograd, 8. maja. Sinoči je bila seja ministrskega sveta. Razpravljalo se je o resornih vprašanjih. S političnimi vprašanji se niso bavili, tudi vprašanja interpelacije o korupciji se niso dotaknili.

Na seji je minister financ referiral o načrtu, kako bi se likvidiral spor s tvornico papirja Vapa, a definitivnega sklepa ni bilo. Odredilo se je, da se na prihodnji seji vrši diskusija o tem in se potem stori definitivni sklep. Nato so se določile nekatere pokojnine upokojencem, ki bivajo v inozemstvu in mora o tem odločiti ministrski svet.

Minister za pravosodje je predložil uredbo v spremembi denarnih kazni za Bosno in Hercegovino. Na koncu je bilo vzeto v pretres poročilo ministra za trgovino in industrijo dr. Krajača o trgovinski pogodbi z Italijo. — Pogodba sestoji iz štirih delov: obci, tarifni del, obmejni promet in konvencije. Prečitano je bilo tudi poročilo pooblaščenega ministra dr. Rybača. Potem je bil sprejet obci del pogodbe z Italijo. — O konvencijah bo sklepal ekonomsko-finančni komite. Govorilo se je o zakupu nekaterih zgradb, a ni prišlo do končne rešitve, ker se skuša najti povoljniji izhod.

SEJA RADIKALNEGA KLUBA JE BILA ODLOŽENA.

Beograd, 8. maja. Včeraj popoldne se je pričakovalo, da bo seja radikalnega kluba, toda vedelo se je že naprej, da bo ta seja odgođena, ker ni bilo na tabli kluba nič izvešenega. Seja je bila določena za danes ob 10. Opaža se, da je seja odrejena v času, ko se vrši tudi seja skupščine. Iz tega se sklepa, da bo seja prav kratka. Na dnevnem redu bo volitev štirih podpredsednikov in sekretarjev.

Generalna stavka v Angliji.

Delavci so samozavestni.

Cetrti dan stavke ni prinesel nobene bistvene izpremembe. Število stavkajočih se je pomnožilo s stavko avtomobilskih šoferjev, kar je zelo občutno zadelo londonski promet. Voditelji delavcev so zelo samozavestni in odklanjajo vsaka pogajanja, ki bi bila vezana s prenehanjem generalne stavke. Mnogo se govori, da bodo pričeli stavkati tudi uslužbenci pošte in brzojava, toda te napovedi se še niso uresničile. Splošno se sodi, da bo stavka trajala 4 do 5 tednov. Generalna stavka je stabilizirana in pričela se je pozicijska vojna.

Baldwin: Ni kompromisa.

V vladnem listu »The British Gazette« se med drugim pravi:

V stvari generalne stavke ni nobenega kompromisa. Ali bo dežela zlomila štrajk, ali pa bo štrajk zlomil deželo. Proti postavam in ustavi Velike Britanije je bil izvršen napad. Vlada ne bo odnehala in če bo treba bo uporabila vsa razpoložljiva sredstva.

Baldwin pa je priobčil še posebej oklic na državljane, v katerem pravi:

Ustavna vlada je napadena. Naj bi vsi dobri državljani, katerih življenje in delo je na ta način ogroženo, hrabro in potrpežljivo prenesli neprijetnosti, v katere so tako nenadoma prišli. Naj se postavijo za vlado, ki stori svojo dolžnost, v prepričanju, da je storila vlada vse svoje ukrepe v blagor svobode in privilegijev naroda. Očuvanje zakonov in podedovanih pravic naroda je odvisno od vas. Parlament ste postavili za svojega čuvarja. Generalna stavka je izziv parlamenta in plet h anarhiji in pogubi.

Delavski list.

Da paralizirajo upliv vladnega lista, so pričeli izdajati delavci svoj list »The British Worker«. Proti pričakovanju vlade je pisan list zelo mirno. Uvodoma pozivlja vse stavkajoče, da nikjer ne motijo

reda, ker bi to zelo škodovalo stvari. Boj se vodi le zaradi gospodarskih vprašanj. Nato prinaša list situacijska poročila iz vseh krajev. Mirna pisava delavskega lista je napravila na občinstvo zelo dober utis, zlasti še, ker je vladni list za angleške razmere nenavadno bojevit. V Angliji velja pač še vedno kulturna zahteva fair-play-a.

Odgovor generalnega delavskega sveta

Baldwinu.

Ker je Baldwin opetovano izjavil, da vlada ne bo kapitulirala pred generalno stavko in da so pogajanja mogoča le, če se neha generalna stavka, je Baldwinu odgovoril generalni svet delavcev v stavkovnem glasilu. Generalni svet izjavlja, da je vedno pripravljen pričeti pogajanja, če morejo ta dovesti do častnega miru. Ne more pa na noben način sprejeti pogoja, da bi se končala generalna stavka. Končno odklanja generalni svet vsako odgovornost za pričetek generalne stavke, ki je nastala samo vsled tmoglavosti vlade.

Vladno poročilo o položaju.

Položaj je dejansko neizpremenjen. Nade na pričetek pogajanj se niso uresničile. Vodja rudarjev Cook je izjavil, da so vse mirovne vesti neutemeljene. V Londonu se je transport nadalje zboljšal. Podzemna železnica oznanja, da bo vozila na glavnih progah vsakih 10 minut, na stranskih pa v večjih presledkih.

Policija je dovolila, da izhaja posebna izdaja delavskega lista. Poleg vladnega in delavskega lista izhajajo še »Times« na 4 straneh in »Daily Mail«. V nekaterih mestih se je posrečilo izdati nekaj časopisov v zmanjšani obliki. Železniški promet še dolgo ni normalen, toda povsodi se kaže boljšanje. Borza je mirna. Do resnih nemirov ni prišlo nikjer. Atlantsko brodovje, ki je zapustilo Portsmouth, je bilo nazaj poklicano.

Konec NSS.

Narodno socialistična stranka, ki je v začetku svoje ustanovitve toliko obljubljala, je sedaj žalostno končala. Na smrtno posteljo jo je vrglo škoketiranje, smrtni udarec pa ji je zadala poroka s SDS. Voditelji NSS, ki so znali dati življenje otroku, ga niso umeli negovati, da bi se razvijal in raste, čeprav je imel vse pogoje za to. Poklicani zdravniki SDS, ki mu je že od njegovega rojstva naprej stregla po življenju, ga je sedaj umorila. Vodstvo NSS se je udinjalo sam. demokratom, najbrž z obljubo, da pridev v njih tabor tudi vse člane. Voditelji so najbrž pozabili na to, da imajo člani tudi svoje mnenje in da se jih ne sme smatrati za bačke, ki bi kar slepo drveli za voditelji, četudi jih le-ti peljejo v pogubo.

To se opaža sedaj, ko se je začel proces razkranjanja v velikem obsegu. Vse, kar je zdravega sili v stran, ker volilci niso pozabili na preganjanja, korupcijo itd. in zapuščajo nekdanj v svojem programu tako idealno stranko, katere program je sedaj izdan

ter prestopajo k drugim strankam.

Tako poroča mariborski »Tabor« z dne 1. maja dopis iz Marenberga, da je cela tamokšnja kraj, organizacija NSS prestopila v Narodno Radikalno stranko in si ustanovila organizacijo. Razumljivo je, da SDS, ki je preje bruhala ogenj in žveplo na narodne socialiste sedaj to hudo boli. Saj je mislila, da bodo tudi vsi drugi nar. soc. poljubljali bič, s katerim jih je tepla. Jeza sam. demokratov je razumljiva, ker niso poleg voditeljev pridobili tudi pristavev in jim je izdaj cena previsoka. Za enkrat so se pošteno zmotili, ker vsak količjak zaveden nar. socialist ne bo nikoli odobral skupnega delovanja s kapitalistično, teroristično in antidemokratsko SDS, katere ima z demokratizmom le toliko skupnega, da neopravičeno nosi v svojem imenu besedo demokratizem.

Se vsakdo, kdor se je vezal ali skupno nastopal z SDS je bil ogoljufan in ta usoda ni ušla niti NSS, ki je plačala ta korak s svojim obstojem.

Politične vesti.

14. maj — odločilni dan za vlado. Trinajstega maja se prične v skupščini razprava o interpelacijah opozicije glede znanih R. Pašičevih afer. Vlada g. Uzunovića je pripravljena, da pripusti razpravo in govori se, da namerava St. Radić zavzeti v teh stvarih isto stališče kot vlada. Če bi se to uresničilo, potem bi vlada seveda ostala brez večine. Ker se pašičevci razprave zelo boje, zato so pričeli delovati na to, da se razprava odloži. Njih namera pa nima dosti upanja, ker noče Uzunović v tej stvari popustiti. V zvezi s tem se govori, da dela Pašić zelo za obnovitvijo koalicije s samostojnimi demokrati. Toda tudi za slučaj, da bi se ta koalicija obnovila, bi ne bilo Pašiću pomagano, ker bi bil tudi z SDS brez večine. Položaj Pašičevcev je torej še vedno tako neugoden, kakor je bil in če se naši esdeesarji nadejajo, da jih že čaka gorko mesto v Pašičevi vladi, potem je to le prazen up. Na vsak način pa bo situacija po 14. maju razčiščena.

Ljuba Jovanović se pripravlja na borbo. Ljuba Jovanović prejema vsak dan veliko število pozdravnih telegramov in pisem v katerih se pozivlja, da vztraja v borbi in da nadaljuje svojo akcijo proti Pašiću in njegovi okolici. Ljuba Jovanović se pripravlja, da prenese sedanjo vlogo v narod, da narod spozna, za kaj gre. Brez dvoma je, da bo naša Jovanovićeve akcija v narodu močan odmev.

Seja skupščine. Včerajšnja seja se je pričela ob pol enajstih z običajno za-

mudo. Po končanih formalnostih je protistiral posl. Spaho, ker zahteva pravosodno ministrstvo njegovo izročitev, dasi proti njemu sploh ni podana nobena tožba. Predsednik skupščine je nato javil, da je predložil finančni minister predlog, da se zniža uvozna carina na soliter, vinški cvet in modro galico ter nekatere druge kmetijske potrebščine. Predlog je bil odkazan finančnemu odboru. Nato se je pričela razprava o interpelaciji sam. demokrata Kalem beja zaradi odluka ministra za agrarno reformo, po katerem je bil povišan grofu Eltzu zemljiški maksimum za 417 oralo in izgubilo vsled tega 38 dobrovoljcev zemljo. Minister Pavle Radić je odgovoril, da se je to zgodilo na predlog vojnega in poljedelskega ministrstva, ker je ustanovil grof veliko žreberčarstvo, ki je iz narodno gospodarskih vzrokov potrebna. Posl. Kalember se s tem odgovorom ni zadovoljil. Pričeti bi se morala nato razprava o trgovinski pogodbi z Avstrijo, ker pa je hotel podati minister Krajač obširen ekspoz, je bila razprava preložena na danes.

Zemljoradniki v Bosni. V zadnjem času je oživelo gibanje zemljoradnikov v Bosni. Poslanec Čeda Kokanović je imel v Bosanskem Petrovcu velik shod, ki se ga je udeležilo preko 4000 kmetov. V Bijelini pa sta imela poslanca Juca Jovanović in Moskovljević enako uspeh shod, ki se ga je udeležilo preko 3000 kmetov.

Občinske volitve v Dalmaciji. Volilni boj se vrši skoraj po vsej Dalmaciji

v znaku strankarskih gesel. Komunalni program je potisnjen čisto v ozadje. Največje zanimanje vlada za volitve v Splitu, kjer je vloženih sedem list in sicer: 1. Lista kmečko delavske zveze; nosilec je bivši komunistični poslanec Vicko Jelacka. Delavci računajo na 1500 do 2000 glasov in bi potemtakem dobili 10—14 mest v občinskem svetu. Bili bi tako najmočnejša stranka v občinskem svetu. — 2. Uradniška organizacija; nosilec predsednik Zveze državnih nastavljenec v Dalmaciji, profesor Katunarić. Lista računa na 300 do 500 glasov in na 2 do 3 mandate. 3. Nosilec samostojno demokratske liste je bivši minister Grisogono. Skupno z večino Orjuna nima SDS več ko 500—600 glasov. Dobila bi tako 3—4 mandate. 4. Hrvatska pučka stranka je postavila za svojega nosilca znanega arheologa Dona Fr. Bulića. Ker računajo klerikalci na privlačnost Bulićevega imena, upajo na preko 300 glasov in na 2 sigurna mandata. 5. Hrvatski federalisti z dr. Trumbićem na čelu se smatrajo kot najmočnejša stranka in upajo, da pridobe do 12 mandator. 6. Najtežje je označiti moč komunalnega bloka, ki ga tvorijo demokrati, radikali in zemljoradniki. Nosilec te liste je splitski župan Tartaglia. Če bi vsi zemljoradniki volili komunalni blok, potem bi mogel ta, če se upošteva tudi popularnost dr. Tartaglia dobili tudi 1200 glasov ali 8 mandatov. Toda gotovo je že danes, da bo velik del zemljoradnikov volil z radićevci. 7. Radićevci so zlasti močno organizirani v periferiji Splita. Njihova organizacija ima okoli 1000 članov in ker je nosilec radićevske liste Ivan Kovačević, bivši odbornik zemljoradničke »Težaške sloge«, je verjetno, da bo velik del zemljoradnikov glasoval z radićevci, ki bi mogli tako dobiti od 8 do 10 mandatov. — Tako presoja volivni položaj »Obzorov« poročevalec.

Poslanec Vitoš, vodja kmetijske stranke Pastrov, je dobil mandat za sestavo nove vlade.

Kratke vesti.

Za novega šefa dinastije Bonaparte je bil izvoljen 12-letni princ Louis Jerome, ki se bo odslej imenoval princ Napoleon. Njegova država pa ostane seveda slej ko prej v oblakih.

Vsled protikatoliškega zakona je prišlo v Mehiki do nemirov in demonstracij. Oblasti so zaprle škofa Hejatta.

Avstrijska vlada je odbila zahtevo jugoslovenske vlade za izročitev dr. Vukašina Markovića, ki odide v Rusijo, ker je postal ruski državljani.

Kardinalno kaznujejo sovjeti korupcijo. V Moskvi so bili ustreljeni trije visoki finančni uradniki, ker so škodovali kurzu rublja.

Potni vizumi so bili odpravljeni med Dansko in Nemčijo.

Med Turčijo in Perzijo so se pričela pogajanja za sklenitev nevtralitetske pogodbe.

Poljski delavci, ki so imeli shod v Dombrovi, so zahtevali, da prevzame vladno moč maršal Pilsudski s pravicami diktatorja.

Beleške.

Kaj pa ministrski penzion. ali spada ta pri bivših SKŠarjih med politične konjunktore ali ne? Tako demagoško duhovito vprašuje »Jutro«. Ker vemo, da je »Jutro« res na tem, da dobi odgovor na svoje demagoško vprašanje, mu svetujemo, da se obrne na dr. Zerjavo in vse druge bivše ministre SDS, da ga primejo za ušesa in mu razložijo stvar o ministrskih penzijah.

Georges:

Mrcvarstvo.

Da naša slovenska površnost torej nikakor ni opravičljiva, dasi smo učenci Nemcev, sem bil zadnjič rekel.

Če časniki, ki se jim mudi, ne gledajo vedno v slovarje in sami gradijo besede, je to opravičljivo zanje, a ne za vsakega človeka, zlasti ne za tistega, ki ima dovolj časa da se pouči iz slovarja, oziroma dovolj ljudi, ki zanj to storijo, kajti tukaj gre po navadi za stvari, ki so v besednjaku. Na primer se piše: Pferdeknecht — hlapec h (!) konjem. Prav gotovo ima vsak najmanjši slovar za Pferdeknecht beleženo besedo konjski hlapec. Če se pa ta izraz morda komu razaljav zdi, kar je lahko mogoče potem se pa ne reče »hlapec h konjem«, temveč »hlapec za h konjem«. Predlogov se ljudje pri nas sploh silno bojijo ter se jih ogibljejo, zlasti še dvojnih. Da se »täglich« dosledno sloveni z »dnevno«, in sicer samo z »dnevno« tudi za pomena: »na dan« in »vsak dan« sem bil že omenil. Enako je tudi z »letno«, »tedensko« itd. A to

OBCNI ZBOR PODRUZNICE JM V RIBNICI.

Dne 28. aprila se je vršil občni zbor naše podružnice Jugoslovenske Matice. Ob tej priliki konstatiram žalostno in za napredni trg sramotno dejstvo, da je število članov v letu 1925. padlo in da šteje podružnica le še 90 članov. Od teh se jih je udeležilo občnega zbora 13. Ob določeni uri jih je bilo le 7 in eno uro pozneje 13. Pristaši SLS so ostali doma — z eno edino izjemo — ker je društvo liberalno — SDS-arji pa zato, ker je organizacija klerikalna.

Zato je bilo med navzočimi 9 javnih nameščencev (8 učiteljev) in 4 zastopniki drugih stanov.

»Domovina vedno mislim nate in na neosvojenih brate« — napis, ki se blišči na vidnih mestih mnogokje po šolah, na naslovnih listih mladinskega lista — postaja fraza in to tudi za učiteljstvo, ki je vendar najagilnejše v delu za to našo centralo narodno obrambnega dela.

Kako opravičite svojo odsotnost 28. aprila! Le na dan z besedo. Forum za objektivno kritiko je pri občnem zboru — ne pa zakotja, iz katerih švigajo strelice malkontentstva in ostre osebne kritike na ljudi, ki delajo. V ponedeljek, 10. t. m. na svidenje.

Vrše se odložene volitve v novi odbor. Tukaj poprimite za delo in sprejmite vodstvo podružnice iz dosedanjih rok, ki so vzdržale podružnico kljub težokam na dosednji višini, kar dokazuje gnotni uspeh, ki presega 7000 Din dohodkov.

ZA REZERVNE OFICIRJE.

Priprave za letošnji zbor in svečano razvite zastave Udrženja rezervnih oficirjev, ki se bode vršila v Zagrebu dne 23. in 24. maja 1926 se zaključijo v prihodnjih dneh. Brezplačna vožnja velja samo za člane Udrženja in sicer od 20.—28. maja 1926 za vse potniške in brzovlake v 1. ali 2. razredu (po oficirskem činu). Vsakdo se pa mora zato na železnici izkazati s člansko karto in objavo, ki jo prejme od svojega pododbora. Brez teh dveh izkazil se ne more potovati. Objava mora biti pečatena z žigom odhodne postaje. Za povratek domov pa mora imeti žig pododbora v Zagrebu. Pododbor Ljubljana je prijavil ogromno udeležbo s polnoštevilno upravo na čelu ter bo na zboru oficijelno objavil vabilo Udrženju, da naj se v letu 1927 vrši zbor v Ljubljani. 3000 rezervnih oficirjev bo ob priliki letošnjega zbora napredovalo. Kdor ima na to pravico, naj nemudoma predloži o tem raportu Ministru Vojske in Mornarice potom svojega vojnega okruha, obenem pa pošlje enak in ravnotako naslovljen raport pododboru v Ljubljani, ki ga bo nemudoma poslal Osrednji Upravi v Beograd.

Vsi člani naj se udeležijo zbora in svečanosti razvite. Člani ljubljanskega pododbora bodo potovali v velikih skupinah ter naj se podrede vodstvu uprave. O načinu potovanja se bo po dobljenih prijavah sestavil in objavil železniški raspored. Vsak kdor ima uniformo, naj pride v njej. Kdor pa je še nima, naj si nadene znak Udrženja.

V Zagrebu se vrše velike priprave za svečani sprejem. Vsakdo dobi 2 brezplačni gledališki vstopnici. Vršile se bodo vojaške veščine (metanje bomb, sokolske igre), revija čet, nogometne tekme, konjske dirke razgled znamenitosti, izleti v okolico, tovariški večer itd.

Pri svečanostih sodelujejo vsa oblastva. Najuglednejši meščani so člani prireditvenega odbora ki bo uredil vse, da bo bivanje rezervnih oficirjev v Zagrebu kar najudobnejše in najprijetnejše.

Ves ponos in neomejena udanost in ljubezen rezervnih oficirjev se bo pa v teh dneh svečanosti koncentrirala na Nj. Vel. Kralja, ki bo kot Najvišji Pokrovitelj Udrženja kumoval zastavi.

V inozemstvu vlada za ta zbor nenavadno zanimanje. Povsem naravno je, da se bo zboru udeležila tudi medzavezniška organizacija bojnikov (Fidac).

napako imajo tudi manjši slovarji, ki slovenijo le pridevnik, ne pa tudi prislova. Zato je že popolnoma v navado prišlo, da se govori in piše: »smrtno ponesrečik«, a ne več »na smrt ponesrečil«, »slepo zidati« namesto »na slepo zidati«, kajti med »slepo zidati« in »na slepo zidati« je razloček, kakor je razloček med »letno« in »na leto« in »vsako leto«. Ker najbrže ta razloček ni vsakomur dovolj viden in ja razloček, naj navedem drug bolj razločen primer: »ein neugebauer Stall« se pravi po slovensko: novozidan hlev ali pa »na novo zidan hlev«. V tej primeri slovensko uho prav natanko čuti in sliši, da je »novozidan hlev« nova stavba, ki je najbrže prej še ni bilo, »na novo zidan hlev« pa je nova stavba, ki nadomešča staro.

Primer za strah pred predlogi so tudi »čajno maslo« za »Theebutter« in »prašno oljce« za »Stauböl«, »ledena omara« za »Eiskasten« in drugi. Ker mora leksikograf v prvi vrsti registrirati besede, bo seveda pri besedi »Theebutter« zapisal tudi »čajno maslo«, ker je ta izraz v rabi. Ker pa »čajno maslo« za tistega, ki ne ve, kaj je to, pomeni »maslo«, ki je iz ča-

Naši izseljeniki v Severni Ameriki.

Pod tem naslovom je priobčil Milan Marjanovič v »Srb. knjiž. glasniku« daljši članek, iz katerega posnemamo par zanimivih podatkov.

Pisatelj se ozira na najnovejšo statistično ugotovitev, ki mu jih je dal na razpolago šef jugoslovanskega oddelka ameriške institucije Foreign Language Information Service, Ivan Mladines. Glasom teh ugotovitev je številčno stanje naših ljudi v Ameriki sledeče: Srbov je 69.337, Hrvatov 293.500, Slovencev pa 252.202. Od teh se je vselilo: Srbov 49.694, Hrvatov 173.928, Slovencev pa 124.235. In v Ameriki rojenih (mlada generacija) je bilo: Srbov 19.643, Hrvatov 119.572, Slovencev 127.967.

Temelj in najmočnejša veja nacionalnega življenja in dela naših izseljencev so njihove podporne organizacije in njihove zveze. To je morda tudi najjačja vez, ki se spaja mlado generacijo s staro.

Slovenci imajo devet zvez z 2064 društvi in sicer je od teh 1077 članskih in 982 omladinskih. Vseh članov je 120.061, premoženje zvez 5.298.526 dolarjev. Te številke pričajo, da je vsak tretji Slovenec organiziran.

Hrvatim imajo šest zvez od katerih so se vse večje združile v »Hrvatsko bratsko zajednico«. Pred združenjem so te zveze imele 995 društev, vseh članov 84.888, premoženja 3.057.240 dolarjev.

Srbi imajo štiri zveze z 270 društv in 17.917 člani. Premoženja imajo organizacije malo, namreč le 253.049 dolarjev.

Poleg podpornih društev veže naše emigrante druga najjačja vez, namreč cerkve. Naj daje svet še toliko za podpora društva, vendar je od vseh početkov dajal istotoliko, če ne več, cerkvam. V Zedinjenih državah je po neki stari statistiki 87 župnij in sicer 38 slovenskih, 28 hrvaških in 23 srbskih. Toda dočim

so samo srbske čisto narodne in neodvisne, ker so narodna last, so katoliške dane narodu samo na uporablanje, ker so po zakonu vknjižene na katoliške škofo. Šol je bilo 26 in sicer 14 slovenskih, 12 hrvaških, Srbi so imela pa šolski pouk združen s cerkvijo.

Cerkvi in šoli slede pevska društva kot sredstvo, ki druži naše ljudstvo v nacionalno celoto. Po neki najnovejši statistiki, ki je aproksimativna, imajo Slovenci 32 društev (503 moških in 250 ženskih članov), Hrvatim 24 (458 moških in 101 ženskih članov) in Srbi 8 (104 moške, 34 ženskih članov). Poleg teh obstoja tudi eno skupno jugoslovansko društvo, ki ima 16 moških članov.

Zanimivo je, da so člani večidel obrtniki (55 odstotkov) in delavci (35 odst.), dočim je pri ženah članstvo enakomerno razdeljeno na poklice: delavke 25 odst., profesoristke (20 odst.), učenke (20 odstotkov), prodajalke 20 (odst.), go gospodinj (15 odst.).

Do svetovne vojne je bil »Sokol« živahno družabno središče. Vsi Jugoslovani so imeli približno 22 sokolskih društev. Danes se je to številno silno znižalo in preostalo je le še par društev.

Poleg pevskih društev eksistirajo tudi dramske družbe, potem pa razni orkestri, tamburaški zbori in ta društva pritegnejo največ ljudi k zabavam.

Potrebno bi bilo govoriti še o časopisju, ki je številno in ima svoj vpliv. Danes izhaja v Zedinjenih državah 38 jugoslovanskih listov in sicer 8 srbskih (dva dnevnika), 14 hrvaških (1 dnevnik) in 16 slovenskih (3 dnevniki). V novinarstvu so Slovenci absolutno in relativno najsolidnejši, vendar se njihov tisk najmanj bavi z evropskimi in domačimi zadevami.

Nov načrt občinskega zakona.

Izdelan je bil novi načrt še tedaj, ko je bila vlada PP in zato je seveda tako slab in reakcionaren, kakor so bili vsi zakonski načrti, ki jih je izdelala ta vlada slabega spomina.

Ni pa treba posebej naglašati, kako velike važnosti je, da bo občinski zakon moderen, vsaj je občina glavna stanica vsega narodnega, političnega in gospodarskega življenja. Zato je največje važnosti, da se načrt občinskega zakona tako popravi, da bo res odgovarjal potrebam ljudstva in zato priobčujemo dopis uglednega kmetovalca iz Štajerske glede potrebnih izprememb, ki jih je storiti v novem načrtu. Dopis se glasi:

Sedanji zakonski načrt novega občinskega zakona je naravnost grobokop kmetskih občin. In poslanec ki bi glasoval zanj, je naravnost izdajica kmetskih interesov.

Načrt jemlje občini vso avtonomijo, odpravlja občini lastni delokrog, povzroča ogromne gospodarske obremenitve z vezanjem občin, nastavljanjem tajnikov in drugega osebja, stavbami itd. Naše občine v Prlekiji, ki jih je samo v srezu Ljutomer nad 70, so male, a rabijo najmanj. Niti sedaj pa ne morejo nositi ogromnih bremen. Ako bi se po načrtu morale združiti naše občine, potem bi štiri naše občine plačevale letno 10.000 Din ob.

doklad. To ne bi zadostovalo niti za tajnika. Kje pa je penzijski fond, kje prispevki za obč. hišo, kje za obč. slugo? Zdaj ima vsaka teh naših občin 250 odstotkov obč. doklad na direktne davke in do 200 odstotkov doklad na vino. Potem bi morali zvišati doklade na 700 odstotkov, pa še ne bi nič ostalo za ceste. Kdo zmere take davke! Nadalje bi nam pošiljali za tajnike ljudi, ki bi nas hoteli le komandirati, mi pa ne bi imeli nobenih pravic. Ali niso občani podlaga države, ali niso ravno občani prvi državljani. Po novem občinskem zakonu pa bi bili državljani pod kontrolo posameznih oseb, in v zvezi bi se jim njihova svoboda. Ves načrt je tak, kakor da bi morale občine zaradi uplivanja volitev izgubiti svobodo! Zakonski načrt je zato spremeniti in če že mora na vsak način ostati določba o združevanju občin, o obč. tajnikih in občinskih hišah, potem naj bodo te določbe fakultativne in v zakonu naj se glasi:

Občine se lahko združijo, če hočejo. Občine nastaviijo tajnika, če je to potrebno. Občine postavijo obč. hišo, če je to potrebno. Brezpogojno pa mora biti izrecno naglašeno, da mora občina ostati avtonomna in da je tudi občinski odbor v okviru zakona avtonomen.

Zahteve štajerskega kmetovalca so vsega uvaževanja vredne in upamo, da bodo slovenski poslanci tudi v tej smeri delali.

Učiteljski vestnik.

Kako so glupi! Na vsa usta je kričala SDS-arska učiteljska gospoda, da se je učiteljstvo z deklaracijo kastriralo, da je izgubilo program in slične neumnosti. Tedaj so voditelji novega učiteljskega pokreta molčali, danes pa molče SDS-arski generali, ker so razkrili voditelji novega učiteljskega pokreta njih glupe trditve. Učiteljstvo ni nasedlo tem glupostim. Na zborovanjih je vsestrano razpravljalo o stališču, ki ga končno mora organizacija zavzeti. Učiteljstvo se je dobro zavedalo, da je deklaracija le interpretacija, kako se mora člen pravil pravilno izvajati. Celotna družba, v katerih so najzagriženejši strankarji in pristaši SDS so se izrekla za to, da se mora odločno v vseh slučajih izvajati v bodoče člen 2 pravil. S tem je dobil g. Jelenc nezaupnico tudi od onih društev, ki jih je štel za svoja. Še bi se do skupščine rešil, če bi se hotel udati želji in volji večine.

Napredovanja. V VI. grupo II. kategorije so napredovali: Fran Trost, učitelj v Ljubljani, Fran Vadnal, učitelj v Dobavi, Leopoldina Rottova, učiteljica v Jurkloštru, Ivana Gabrovškova, učiteljica v Ribčah, Marija Habetova, učiteljica v Brusnicah; v II. grupo II. kategorije: Kornej Istenič-Cermelj, učiteljica v Radečah, Andreja Likarjeva, učiteljica v Sori in Olga Kalinger, učiteljica v Trzinu.

DA SE NE POZABI.

Nekdanji koroški slovenski poslanec Grafenauer je dobil od okr. glavarstva Šmohor sledeči dopis: Okrajno glavarstvo Šmohor 25-226.

St. 1866.

Jugoslov. državljanu g. Franjo Grafenauer v Mostah b. Hermagor.

Glasom odloka koroške deželne vlade z dne 22. februarja 1926 št. 1052-Prues. se vaši prošnji za zopetno podaljšanje bivališnega dovoljenja za bivanje na Koroškem ni ugodilo. Ker ste imeli za ureditev Vaših napovedanih (angeblichen) gospodarskih razmer itak nad 8 mesecev časa, vaše nadaljno bivanje tu ni več potrebno.

Naroča se Vam, da Avstrijo najkasneje do 28. februarja 1926 zapustite.

Okrajni glavar dr. Klose.

Ker je bil Grafenauer mnenja, da utemeljitev tega odloka nikakor ne more držati, se je obrnil osebno na urad, nakar je dobil telefonično sledeči odgovor:

Vsled telefoničnega pooblaščenja kor. dež. vlade se Vam s tem bivanjem do 8. marca podaljša. Ta dan pa morate Avstrijo brezpogojno zapustiti.

Okr. glavarstvo Šmohor 27. II. 1926.

Okr. glavar dr. Klose.

Tako torej postopajo avstrijske oblasti z našimi ljudmi. Kako pa postopajo naše oblasti z avstrijskimi Nemci, bi lahko povedali številni njihovi ljudje, ki imajo pri nas masne službe.

PROCES PROTI DUŠANU KERMAUNERJU.

Kakor smo že poročali, je celjsko okrožno sodišče, na zahtevo državnega pravdnštva, uvedlo postopanje proti akademiku Dušanu Kermannerju, obtoženemu komunistične propagande.

Razprava se je vršila v torek, 4. t. m. ob 12. uri v Celju. Obtožnica navaja, da je Dušan Kermanner zakrivil zločin ustne komunistične propagande na shodu 7. marca 1926 v Trbovljah. Inkriminirane so njegove izjave, da se sovjetska Rusija gospodarsko krepi, da se položaj delavstva v Rusiji izboljšuje in da se socialna zakonodaja vedno razvija, medtem, ko je v ostalih evropskih državah vedno slabša. To naj bi bilo poveljevanje sovjetske Rusije. Obenem je državni pravdnik tudi smatral za komunistično propagando tudi Kermannerjeve izjave proti socialistični stranki, zmanjševanje njenih za-

slug in to, da je obtoženeec večkrat govoril o »socialpatriotih«.

Obtoženeec se je zagovarjal, da ne more nič za to, če govore dejstva v prilog sovjetske Rusije.

Ker je sodni dvor preštudiral zapiske komisarija in se postavil na stališče, da na podlagi teh beležk ni mogoče podati točnega poročila o govoru in da v smislu zakona o zaščiti države in dokazana propaganda za nasilno spremembo državnega reda, je Kermannerja opustil.

Pri razpravi je fungiral kot drž. pravdnik dr. Požar, kot obtožencev branitelj pa dr. Tuma.

V ČASU BREZPOSELNOSTI.

Mal prispevek v arhiv »Delavske zbornice« in državne inspekcije dela.

Tvrda Pollak v Ljubljani daje svojim na novo vstopivšim delavcem v podpis sledečo izjavo:

»Podpisani izjavljam, da se ne bom nikdar včlanil v nobeno organizacijo in da se bom v vsakem oziru obračal samo do svojega mojstra, da se odpovem vsakemu ugovoru čez plačilo in zaslužek, katerega dobim v normalnem ali čezurnem delu. Dalje pristajam, da se mi plača samo oni čas, katerega sprovedem v delu.

Ako bi se s čim ne strinjal, bodo edine posledice te, da bom odpovedal službo in se vnaprej odpovedujem vsakemu ugovoru čez izplačane mezde ali kaj drugega.

V slučaju, da se pregrešim zopet gornjo izjavo, obvezujem se plačati konvencionalno kazen od Din . . . . , katere zapade takoj, ko se prekršitev ugotovi.

Za sigurnost razpolaganja konvencionalne kazni vlagal bom tedensko Din . . . . . Ljubljana . . . . .

Komentar nepotreben!

Prosveta.

Recitacijski večer na Sentsjakobskem odru.

V torek 11. t. m. ob 8. uri zvečer se vrši v sentsjakobskem gledališču recitacijski večer slovenskih mlajših pisateljev. Recitira režiser narodnega gledališča v Ljubljani gospod Milan Skrbinšek. Na programu so odlomki iz del Frana Oniča, Jerneja Stanteta in Vladimirja Premruja. Večer obeta biti zelo zanimiv, ker nastopijo tu slovenski pisatelji, ki so stopili v javnost prvič že pred leti. Iz večjih del bodo podani tu najznačilnejši odlomki, ki bodo označevali točno svetovni in življenjski nazor naših mlajših. Ime recitatorja samo pa že obeta, da bo ta večer res umetniško dovršen. Obisk te prireditve kar najtopleje priporočamo.

Predavanje o francoski grafiki z oziranjem na razstavo v Jakopičevem paviljonu se vrši v nedeljo, 9. maja ob enajstih. Predava g. dr. F. Mesesnel o grafičnih tehnikah v splošnem ter o umetnostnih smereh na Francoskem v 17. in 18. stoletju. K udeležbi vabi Narodna galerija.

NOVI VOZNI RED »EXPRES«.

Danes je izšel žepni voznik red »Ekspress« z veljavnostjo od 15. maja 1926. Vsled svoje praktične oblike in bogate vsebine se je isti v par letih svojega obstanka tako priljubil, da vsako leto ogromno narašča povpraševanje po njem. Pri letošnji izdaji se je vsebina še bolj spopolnila. Vključ svojih praktičnosti in obsežnosti ter visokim nabavnim stroškom, je ostala cena neizpremenjena t. j. Din 10.— za izvod. Dobiva se po vseh večjih knjigarnah in na postajah pri potniških blagajnah. Naročila sprejema »Administracija voznega reda Ekspres« v Ljubljani, Borštnikov trg 1. Knjigarne imajo običajni popust. Po pošti stane 1 izvod 1 dinar več.

ja narejeno« ali kaj podobnega, mora slovar seveda besedo tudi razložiti in zapisati, da je »čajno maslo« maslo za h čaj. Da je »čajno maslo« (beseda namreč) nastalo v prodajalni, gostilni, kavarni itd., je jasno, kajti lastnikom teh lokalov se pač ne more zameriti, če so prepričani, da »maslo za h čaj« ne ustreza nemškemu »Theebutter«.

Kdor sploh ne ve, kaj je »Stauböl«, ve to še manj, ako čuje slovensko besedo »prašno olje«. »Stauböl« in »prašno olje«, torej nemški in slovenski izraz pa imata po dva pomena. Toda dočim nemški izraz »Stauböl« pomeni olje, ki je iz prahu narejeno in olje, ki je zoper prah, kar »Stauböl« v tem slučaju zares pomeni slovensko »prašno olje« samo olje, ki je iz prahu narejeno, in olje, ki je zaprašeno, nikakor pa ne znači to olja, ki je zoper prah. Zatorej se mora reči za nemško »Stauböl« edino pravilno »olje zoper prah« (ne: proti prahu!).

Naj opozorim pri tej priliki na neko tvorbo, po katere analogiji bi se dalo marsikdaj kje kaj napraviti. Tisto obliko, ki jo oblačimo ob nedeljah in praznikih,

imenujemo nedeljsko ali praznično (prazno) obleko. Najvažnejša stvar ob nedeljah in praznikih pa je na kmetih maša in zanjo se moški in ženske, mladi in stari oblečejo v najlepše in najboljše, kar imajo. Zato imenujemo to obleko tudi ponavadi in sploh: zahajna obleka. Ako bi se torej po tem načinu reklo: zahajno maslo in zoperprašno olje, bi gotovo prav nihče ne dvomil, kaj je to. Tvorba izrazov po tej analogiji bi bila prav posebno priporočljiva in na mestu, kjer je treba prav jasnega izraza. Morda se bodo take tvorbe komu grde ali celo smešne zdele, toda niso ne eno, ne drugo, ne glede na to, da so še popolnoma pravilne. (Res je, da zmeraj niso ne mogoče, ne dopustne.) V teh člankih sem pokazal že na precej prav grdih, smešnih in poleg tega še nepravilnih besed, a bom prav kmalu zopet na kakšno.

Da je »ledena omara« »Eiskasten« napak rečeno, se nekaterim popolnoma jasno zdi, kajti »ledena omara« bi bila omara iz ledu ali poledenela omara. Vendar pa bi po mojem imela »ledena omara« prav tako pravico do obstanka kakor ga

ima »prašno olje«, če ne še večjega, kajti »ledena« pomeni tudi »mrzel ko led«. Ledene roke niso roke iz ledu, temveč roke, ki so mrzle ko led. Po mojem bi se »ledena omara« smela rabiti. Na vsak način je »ledena omara« bolj praktičen izraz nego »omara za led«. Toda napraviti se da tudi en sam slovenski izraz za »Eiskasten« iz samostalnika led in iz kakega obrazila. N. pr. lednik, lednica; lednik, lednica; lednjak, ledenjak (a to poslednje manj, ker pomeni v prvi vrsti živo stvar) ledovnjak ali kako podobno. Naši južni bratje bi si s tem ne belili glave (prav za prav si jih že ne belijo), ter bi rekli kratkoma: ajskasten.

Pri tej priliki mi je prišla na misel beseda »Stoppelzieher« ali »Korkzieher«. Za to je nekdo napravil prelepi slovenski besedi: zamaškovač (tudi: zamaškovek) in čepovlak. Ker sta obe besedi doslovno prevedeni iz nemškega, bi bila stvar za nekatere ljudi v redu, ne glede na to, da je treba za izgovor »zamaškovač« skoraj dopust vzeti, vendar pa se tako prevajanje v današnjih časih nikakor ne sme dopustiti. »Čepovlak« bi prav

za skrajno silo že se bil, nikakor pa ne »zamaškovač«. Kaj je »Korkzieher«? — »Korkzieher« je priprava, s katero se po nemški misli zamaški iz požiral steklenice vlečejo, po slovenski misli pa priprava, s katero se steklenice odmašujejo ali odmašajo, oziroma steklenica odmaši. Če je torej za »Stoppel« ali »Kork« napravil Slovenec besedo »zamašek«, s katerim se steklenica zamaši, iz glagola »zamašiti«, bi se morala tudi za pripravo s katero se steklenica odmaši, napraviti samostalni iz glagola »odmašiti«. Zatorej: odmaševalo, odmaševalnik; odmašalo, odmašalnik, odmašnik ali kako podobno. Tudi iz besede »čep« bi se dala napraviti beseda »izčepnik«. Toda po mojem vseh teh tvorb ne potrebuje, še manj pa zamaškovač in čepovlak. Slovenec ne daje orodju imena le po funkciji orodja, temveč tudi po obliki. Čepovlak pa je sveder, ki ni sveder, da se z njim luknje vrtajo, temveč je nekako popačen, ponesrečen sveder, takorekoč laži-sveder. Zato se mi vidi nad vse posrečena beseda, ki sem jo v ljubljanski okolici ališal za »Stoppelzieher«, in to je — svedrač.

svojih listin 112 let. Ker ni imel dovoljenja za beračenje, so ga odpravili odgonskim potom v njegovo domovinsko občino.

— Kaj se vse obdaci? »Neue Leipziger Zeitung« poroča: Mestni očetje v Kaltenordheimu so uvedli davek po pet mark letno na klosete.

— Zrtev kokaina. Hčerka bogatega beograjskega industrijalca Milena Reljić je vživala že dalje časa kokain. Te dni je vzela nekoliko preveliko dozo, vsled česar je nastopilo zastrupljenje in omračenje duha in so jo morali prepeljati v bolnico.

— Zlatnike v milu »Gazela« so našli: (ime na v klepaju označujejo trgovce, kjer je bilo milo kupljeno). M. Foštjančič, Grosuplje (pri Lovru Skrljanc, Lopček pri Grosupljem), Helena Mauser, Poddrezje (pri Valtar Reš, Podtabor), Ivana Vrbine, Bizovik št. 63 (pri Antona Mencinger, Ljubljana, Sv. Petra cesta), Ivana Nastran, Česnjeve pri Cerkljah, Goranjsko (pri A. Radanović, Cerklje pri Kranju), Frančiška Jelenko, Ruše pri Mariboru (pri Prvem del. konz. društvu, Ruše pri Mariboru), Tončka Erjavec, Log pri Sevnici (pri R. Trapečar, Radna pri Sevnici), Ana Kušić, Brod Berislavičeva 3 (pri Benčevića sinovi d. d., Brod na Savi).

— »BREZALKOHOLNA PRODUKCIJA«, Ljubljana, Poljanski nasip stev. 10/4, pošlje vsakemu naročniku »Narodnega Dnevnika« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj; ne bo vam žal!

Ljubljana.

1— Hišni posestniki ljubljanski in okoliški se ponovno vabijo na občni zbor v nedeljo dne 9. maja 1928 ob 9. uri dopoldne v veliki dvorani hotela Union. Razen običajnih društvenih poročil, se bo na zboru podala stvarna izjava proti podaljšanju stanovanjskega zakona.

1— Radio-klub v Ljubljani je imel 3. t. m. svoj redni občni zbor. Iz poročila posameznih funkcionarjev je bilo razvidno, da pomeni klub prvi korak k razvoju radiotehnike. Občni zbor je razpravljal in si nadel nalogo, da s smotrenim delom širi zanimanje za radiotehniko in da doseže na tem polju vsaj ono višino, ki jo zavzemajo danes že drugi narodi. V novi odbor so bili soglasno izvoljeni gg.: konzul Dular, predsednik; inž. Kolarič, podpredsednik; Markelj, tajnik; Senk, blagajnik. Odborniki: gg. prof. Andrež, Bar star., Bogataj Ivan, inž. Eržen, Kramer, Lenard, prof. Nardin in Povše; revizorja: gg. Pahor in Bar ml. Častnim predsednikom je bil z vzklikom izvoljen za svoje nesebično in požrtvovalno delovanje v klubu in za splošni razvoj radiotelefonijskega načelnik inž. Osana.

1— Društvo »Soča« v Ljubljani naznanja svojim članom, da se vrši v soboto 15. t. m. ob 8. uri zvečer v salonu pri Levu redni letni občni zbor z navadnim dnevnim redom. Člane vabimo, da se tega V. občnega zbora udeležijo polnoštevilno. — Predsedstvo.

Maribor.

m— Prihodnja seja mariborskega občinskega sveta je v torek, dne 11. t. m.. Seja bo važna.

m— Nabiralni dnevi za gradbeni sklad proti tuberkulozne lige v Mariboru se vrše dne 9. t. m. in v nedeljo 10. t. m. pod prijaznim protektoratom gospe gen. Marije Majstrove in s sodelovanjem mariborskega Slov. ženskega društva. Protituberkulozna liga apelira ponovno na celokupno narodno prebivalstvo, da ji omogoči ugradbo proti tuberkuloznemu oddelku. Dosedaj nabrana sredstva še ne zadostujejo.

m— Trgovski gremij za mariborsko okolico ima v nedeljo dne 9. t. m. ob 13. uri v prostorih Narodnega doma svoj občni zbor.

m— Poročila sta se v sredo v frančiškanski cerkvi v Mariboru g. Rudi Dolničar, re-

stavrater Sokolskega doma v Trbovljah z gđ. Verico Forte, istotako v Trbovljah. Čestitamo!

m— Za avto promet bo rabila mestna občina več šoferjev. Prošnje se oddajajo do 20. maja pri mestnem magistratu.

m— Mariborsko slov. žensko društvo priredi dvomesečni večerni tečaj za šivanje, ako se prihlasi dovoljno število kandidatkinj. Prijave sprejema do 8. t. m. ga. Nata Brišnik.

m— Moška in ženska podružnica Ciril-Metoeve družbe v Mariboru priredita dne 15. maja t. l. v prostorih Narodnega doma rodbinski večer s sledečim vspeedom: 1. V. Parma: Rokovnjači — overtura za orkester. 2. Narodna vzgoja, govori oblastni šolski referent Matija Senkovič. 3. Pantomina in živa slika. 4. Zupančič: Ciciban in čebelica. 5. L. Siede: Cvetkina poroka, intermezza za orkester. 6. Aškerc: Mejniki. 7. Braga: Serepada za violino-solo. 8. Isterske narodne pesmi — poje ženski zbor. 9. Slovenska sem... ženski zbor. 10. L. Poljančeva: Vizija. 11. Heinze: Pred sodnijo, trospev ob spremljanju klavirja. 12. N. Čerin: Jugoslovanski biseri, potpuri za orkester. Pridite polnoštevilno!

Sport.

SK ILIRIJA.

Prosimo vse bratske športne klube, da smatrajo naša svoja časna vabila k sodelovanju pri jubilejnih prireditvah tudi za officijelno vabilo k slavnostnemu občnemu zboru in pričakujemo Vaše udeležbe po delegatih.

— Odbor. Slavnostni občni zbor S. K. Ilirija. Odbor pozivlja redno, ustanovno in podporno članstvo ter dalje cenjeno ljubljansko občinstvo, da se čim številneje udeleži slavnostnega občnega zbora dne 9. maja ob 10. v magistratni sejni dvorani. Ta prvi pomembnejši slovenski športni jubilej naj dokaže, da je tudi naš slo-

venski narod že športno vzgojen in organiziran a ljubljansko občinstvo naj pokaže pri tej priliki, da umeva in upošteva delo in uspehe svojega prvaka v športnem boju za belo zelene barve. Apeliramo na vse športnike in celjeno občinstvo, da nam pomaga v jubilejnih dneh manifestirati za slovenski sport.

Hoff preskočil 4.195 m. Pri lahkoatletskem mitingu v des Moines (Jowa) je Norvežan Charles Hoff naskočil svoj lastni rekord, hoteč preskočiti 4.252 m. Dvakrat mu je spodletelo, tretjič pa je preskočil, toda »samo« 4.195 m, kar znači ameriški rekord. V teku na 100 y je zmagal ameriški dijak Roland Loke z 9.3 sek., kateri uspeh bi se bil registriral kot svetovni rekord, če bi ga ne bil dosegel z močnim vetrom v hrbet.

Prvi kamelski rekord so zaznamovali v Tunisu. Priredili so pod natančno kontrolo 5 km dolgo progo, kjer se je vršila tekma kamel v teku na 25 km. Zmagovalca je pretekla to daljavo v 12 min., km torej povprečno v 2 : 24 in miljo (1609 m) v 3 : 5).

Naše večerajšnje poročilo »Preiskava proti Koffuc« se mora pravilno glasiti proti »Hoffuc«, kar so čitatelji gotovo že sami popravili.

Gospodarstvo.

LJUBLJANSKA BORZA.

v petek, 7. maja 1928.

Vrednote: Celjska posojilnica d. d., Celje den. 192, bl. 193, zaklj. 193.

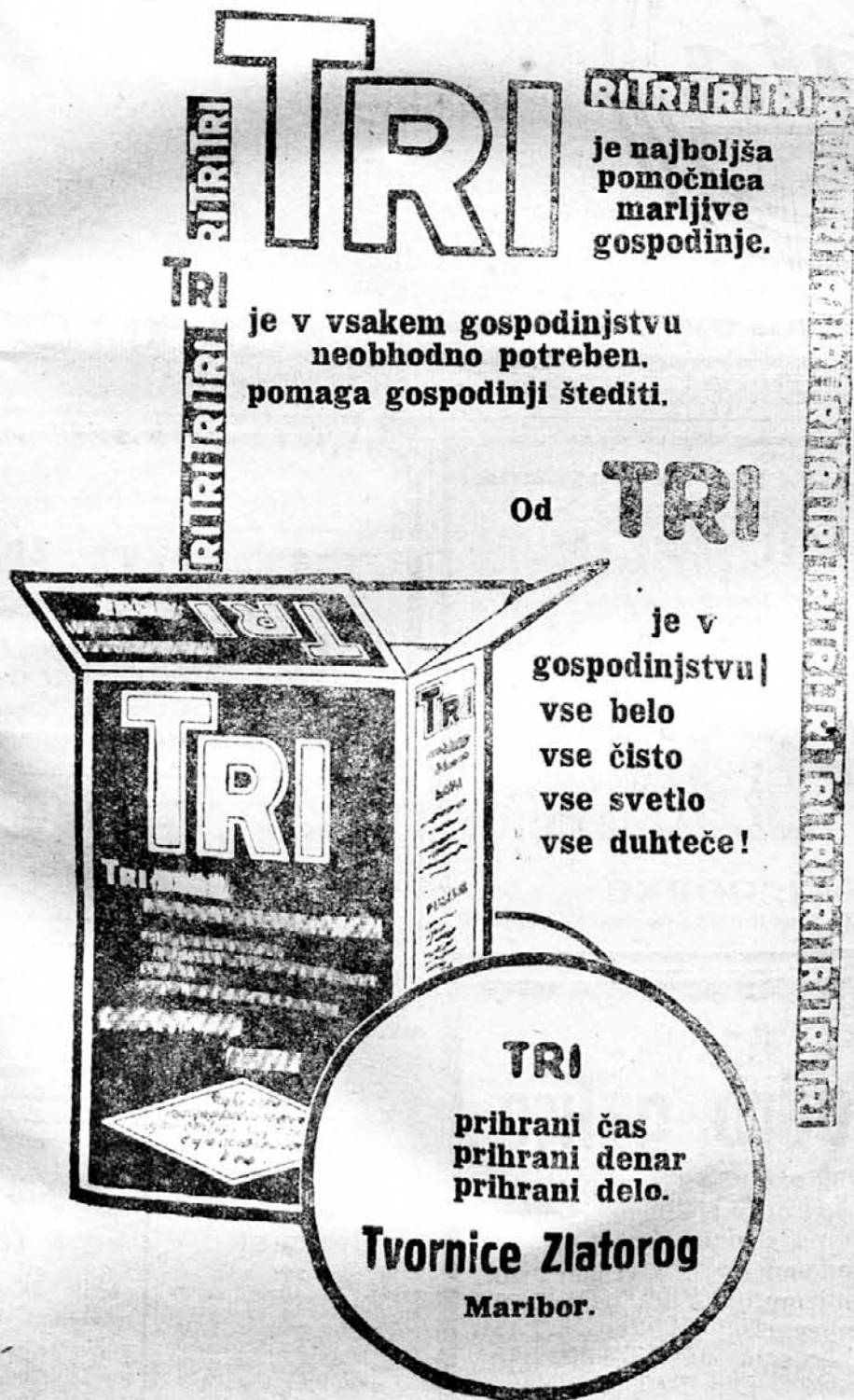
Zagreb, 7. maja. Devize: Newyork ček 56.5—56.8, London izplačilo 274.744—275.944, Curih 1095.5—1099.5, ček 1095.8—1099.8, Praga 167.78—169.78, Milan izplačilo 226.595 do 227.795, Dunaj 800.43—803.43, Berlin 1349.6—1353.6.

Curih, 7. maja. Beograd 9.10, Newyork 517, London 25.10, Pariz 16.275, Milan 20.72, Dunaj 72.925, Berlin 123, Praga 15.30, Bukarešta 1.7525, Sofija 8.7375, Budapešta 0.007225.

Barvne trakove, ogljeni povišeni kopirni papir, heklografični zaviti in druge potrebščine pri

LUD. BARAGA,

Šelenburgova ulica št. 6/I. Telefon št. 980.

TRI je najboljša pomočnica marljive gospodinje.

je v vsakem gospodinjstvu neobhodno potreben. pomaga gospodinjji štediti.

Od **TRI** je v gospodinjstvu vse belo vse čisto vse svetlo vse duhteče!

TRI prihrani čas prihrani denar prihrani delo.

Tvornice Zlatorog Maribor.

Trpežnost, solidnost

iz tovarniške cene so najboljša reklama našim spomladanskim novostim za gospode, dčke in otroke. Posebno lepa izbira za **birmanec**. Oglejte si naše izložbe v detajlni trgovini na Erjavčevi cesti št. 2

Konfekcijska tovarna **FRAN DERENDA & CIE.**, Ljubljana.

Srajce, promenadne, bele in barvaste, ovratnike vseh vrst in fason, pentlje, samoveznice, žepne robce, nogavice v raznih barvah za gospode in dame, naramnice, toaletne potrebščine, svilene trakove, čipke in vezenino. — Nizke cene. — Velika izbira samo pri

JOSIP PETELINC-U LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika ob vodi

Javna skladišča družba z o. z.

Ljubljana, Dunajska c. 35 (v nekdanjih prostorih trdnje Balken)

vskladiščuje blago po najugodnejših kondicijah, izvršuje vse špedicijske posle (mednarodno transporte, lokalne prevoze, prevoze pohištva), daje tarifne informacije in izvršuje revizijo voznih listov in železniške reklamacije. Cene kulantne.

Brzjavni naslov »Skladišča«, Telefon št. 886.

KONCERT.

Danes zvečer se vrši od 8. do 1. ure koncert. Igral bo prvovrstni »šramel« kvartet. Na razpolago dobra gorka in mrzla jedila. — Sv. Florijan je gasil z vodo, Uran pa gasi z dobro pristno kapljico. — Se priporoča za obilno udeležbo in na veselo svidenje **JOSIP URAN**, restavrater pod »Skalo«, Mestni trg 11.

Stekleno

strešno opeko imajo stalno v zalogi Zdržene opekarne d. d. v Ljubljani.

Naročajte

»Narod. Dnevnik«

Vrtnarske zadeve

posreduje

Goikova »Vrtnarska šola« v Kranju.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE: Maribor, Kamnik, Novo mesto, Ptui, Rakov, Slovenjgradec, Slovenske Konjice, Prevalje.

Dunajska cesta 4 (v lastni stavbi).

Kapital in rezerve Din 20,100.000.—.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavni: **TRGOVSKA.** Telefoni: 139, 146, 458

V službah javnosti.

Prizadevanje tovarne

Bata

Je poslužiti!

odjemalcem z

dobrimi in cenanimi čevlji

Posebite prodajno v

Prešernovi ulici šte. 7.

Beograd

Sarajevo

Osijek

Novi Sad

Sombor

Brod n/S.

Maribor

Zagreb

Subotica

Vel. Bečkerek

Skoplje

Dubrovnik

Split

Zemun

GAZELA MILO

Tako krasno se pere edino le z milom „Gazela“

To res pravo gospodinsko milo učinkuje temeljito in istočasno blagodejno na vsako, tudi najfinejše perilo. Uporabljajte samo to milo, kajti z njim prati je prava igrača.

Vedite pa tudi, da se v vsakem tisočem kosu nahaja zlatnik.
Ako ga najdete, pomeni to za Vas dvojno srečo!

GO LJUBLJANA

Najcenejše avtogume

J. GOREC

v palači Ljubljanske kreditne banke

DAMSKÉ PLATNENE ČEVLJE

po Din 95

sledečih barv: bele, sive, rjave, drap in črne z leseno ali usnjeno peto dobite pri trdki

M. TREBAR, Ljubljana, Sv. Petra c. 6.

POŠILJA SE TUDI PO POŠTNEM POVZETJU.

MALI OGLASI

Vsaka beseda 50 para, debelo tiskano
Din 1.—.

Prodasta se

2 mahalasti palmi (Fächerpalme), stari po 15 let. — Naslov v upravi.

Na dobro

in ceno domačo opodastko hrano se sprejme več gospodov in gospodičen. Naslov v upravi lista.

Otomane

najfinejše izdelave v damastu 700 Din, v blagu 800—1000 Din, modroci iz najfinejše trave 250 Din in vsa tapetniška dela najceneje Rud. Sever, Gosposvetska cesta 6.

Proda se

posestvo s hišo in nekaj zemljišča v Zagorju ob Savi št. 112 po ugodni ceni. — Katarina Pittman.

higijenična likalnica in svetlo-likalnica

FR. ŠIMENC

LJUBLJANA, Kolodvorska 3.

50.000 Din in več

letnih dohodkov z lahkoto zaslužiti se nudi vsakomur. Ponudbe z znamko Din 1.— na M. PIRC, Ljubljana I., poštno ležeče.

Postranski zaslužek

primerno za vsakogar. Pojasnila proti znanstveni dinarji. Propagandna reklamna družba z o. z. Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Najboljša, najcenejša
kolesa in šivalni stroj
so edino

Petelinčevi

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

Blizu Prešernovega spomenika za vodo.

za dom, obrt in industrijo. Pouk brezplačen, ugodni plačilni pogoji - Tudi na obroke. - Večletna garancija.

Od dobrega najboljši je švicarski pletilni stroj **DUBIED**

Josip Petelinc, Ljubljana

Prvovrstno

Modro galico

garantirano 98-99 %, vrečah po 100 kg franko Ljubljana, nudimo po sledečih cenah:

Pri odjemu do 100 kg Din 7'60

Pri odjemu 100-1000 kg Din 7'50

Pri odjemu 1000-5000 kg Din 7'45

Pri odjemu 5000-10.000 kg Din 7'40.

Plačljivo 1/2 pri naročilu, in 1/2 pa pri odjemu blaga. Za obila naročila se priporoča

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani, r. z. z o. z.

Oglašujte v
„Narodnem Dnevniku“!

PREMOG - ČEBIN

Wolfova 1/II. - Telef. 56.